

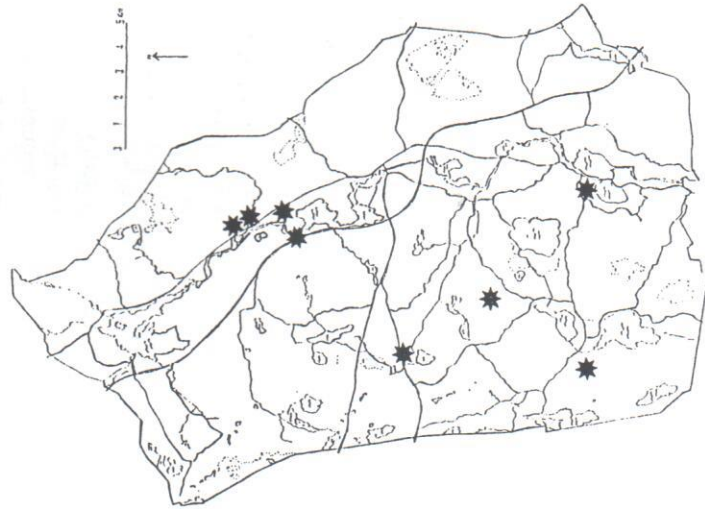
de en vargrop fick en ersättning för det. Det här med fångstrop var en gammal jägarmetod sedan mycket långt tillbaks i tiden.

Även i vår trakt anlades vargropar (se karta). När dessa gropar gjordes fanns inte någon kunskap kring, tyvärr fanns inte heller någon uppgift från vår kommun om att någon varg har fångats i sådan grop. Jag tycker det låter tveksamt att dessa gropar skulle vara effektiva att fånga varg i. Hur som helst, idag är vargroparna klassade som kulturminnen. De vargropar vi kän-

ner till i Surahammars kommun är strategiskt utgrävda på små höjder i landskapet, strax utanför gårdarna. Tyvärr håller groparna på att förfalla, då de rasat ihop och nu växer igen.

Framtid

Detta är vad jag hittills fått fram om vargens förekomst i vår trakt. Det finns kanske åtskilligt mera kunskap som du som läser detta känner till. Hör i så fall gärna av dig. En ännu mer detaljerad bild av detta spännande djurs tidigare och nu-

Kända vargropar i Surahammars kommun.

varande förehavanden i vår trakt behöver vi ha.

Jag vill också tacka alla Er som hjälpt till att bekräfta eller dementera olika upp-

gifter kring vargen i Surahammars kommun, utan alla dessa stimulerande telefonsamtal hade inte denna sammanställning blivit av.

Källor:

Vargen, Värmland förr och nu 1986. Årsbok från Värmlands museum
Floderus, M. 1944. Gamla vargropar inom Västerås stad. Västmanlands
Forminnesförenings årsskrift
Sveriges Natur. Tidskrifter
Västmanlands Läns Tidning. Artiklar från 1834 och framåt.

Ringmärkning vid Lisjöviken 1997

Text och teckningar: Sören Larsson

Ringmärkningen vid Lisjöviken 1997 kom att kännetecknas av, mycket jobb men väldigt lite fåglar. Dessutom var det torrare i viken och dess omgivning än någon tidigare säsong. Dikena var t ex torrlagda. I vassområdet har vi 7 nät, alla dessa kunde användas hela säsongen, vilket vi aldrig lyckats med något tidigare år. Att det var så torrt i viken innebär att vi fick problem med katter som uppehöll sig i vassarna och fångade fåglar. Även grävlingar förstörde några nät. En orsak som kan ha bidragit till de låga fångstisiffrorna

är avsaknaden av bladlöss i såväl bladvasen som buskarna i år. Bladlössen är såväl direkt som indirekt av stor betydelse för insektsätande fåglar under sommaren och hösten.

Då det endast finns helgdagar och semesterdagar att tillgå för denna verksamhet, kunde viringmärka under 17 morgnar, mellan den 20 juli och 28 sept. Totalt 88 timmar arbetade vi med fångst och ringmärkning denna säsong.

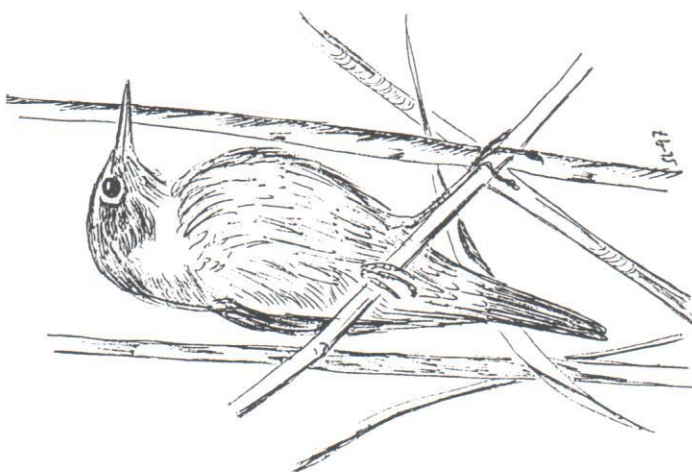
Genom att märkdagarna är få och tillfälliga blir materialet begränsat och det

blir svårt att göra mer ingående analyser. Ett begränsat material ger ändå en del antydningar om vad som sker och framförallt ger det många nya frågeställningar kring fåglarnas flyttning.

Resultat

I tabellen visas antalet fångade fåglar av de olika arterna från varje morgon. Tabellen visar vilka arter som kan uppträda i viken under sydflyttningen, dessutom kan den också användas för att få information om när de olika arterna var som mest i rörelse vid Lisjöviken. Jag skall granska några av arterna i tabellen.

Lövsångare: Säsöngens kanske mest överraskande resultat är att vi inte lyckades fånga ens hundra lövsångare. Lövsångaren som anses vara en av landets vanligaste fåglar, måste haft ett mycket dåligt häckningsår 1997. Totalt ringmärktes 92 lövsångare (20 ad + 72 juv), 1996 ringmärkte vi 330 lövsångare. Av de i år fångade lövsångarna utgjorde hela 30,5% av gamla fåglar, även det indikerar ett mycket dåligt häckningsår. Som framgår av tabellen fångades många lövsångare första dagarna, det rörde sig då nästan uteslutande om ungfåglar. Förklaringen kan vara att det var ungfåglar födda i trakten som "strövade omkring" för att lära sig sitt hemområde. I skiftet augusti/september sker bortflyttningen och i tabellen kan en liten topp skönjas också då. En intressant företeelse var att de lövsångare

Rörsångarna hade ett sämre år i Lisjöviken 1997.

som rastade i viken i skiftet augusti/september var mer långvingade än de lokala fåglarna. Skulle vara intressant att veta varifrån dessa kommer.

Det är förvånansvärt svårt att få återfynd eller kontroller av lövsångare i Lisjöviken. I år lyckades vi att få två kontroller på egenmärkta fåglar. En i fjol ringmärkt gammal hona och en likaså i fjol ringmärkt ung hona påträffade vi även i år.

Rörsångare: En av de individrikaste märkarterna vid Lisjöviken. 139 rörsångare ringmärktes i år. 1996 var antalet 201 ex.

Antal fångade fåglar per dag vid Lisjöviken 1997.

Datum	20/7	22/7	24/7	30/7	2/8	14/8	16/8	24/8	27/8	30/8	31/8	6/9	7/9	20/9	25/9	27/9	28/9
Enkelbeckasin	1																
Ladusvala			1						1								
Trädpiplärka			1														
Gulärta								9									
Sädesärta																	
Gårdsmyg																2	
Järnsparv					2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2
Rödhake	4	1	3	3	5	2	2	3	4	3	5	8	4	1	3	3	
Blåhake										3	3	7	3	1			
Rödskjart												1					1
Buskskvätta	1	4	1	4	2												
Koltrast					1	1	1										
Björktrast																	1
Rödvingetrast			1					1									
Gråshoppisång.					1												
Sävsångare	20	24	21	24	17	11	18	18	6	10	12	5	1				
Rörsångare	14	6	7	9	4	22	9	34	16	15	9	12	5	5	1		1
Artsångare	1				1												
Tömsångare	6	8	6	7	2	2			1	1	1						
Trädgårdsång.					1	1	2		1	1	1						
Svarthätta					1	1											
Gransångare																	1
Lövsångare	15	10	12	4	3	6	5	3	7	11	8	10	3				
Kungsfågel					1												2
Svartvit flug.	1	1			1												
Entilla									2								
Tallitita						4	1	2	1	2							3
Tofsmes	1																4
Svartmes																	2
Blåmes					1	1	1	1	1	1	2	5	4	6	7	5	
Talgoxe	1					1	1	1	1	2							2
Trädrypare																	
Törnskata	5				1	1	1			1							
Bofink	2												1	4	2		
Bergfink													8				1
Grönsiska													5	1			
Grönfink	3	1							1								
Rosenfink																	1
Domherre	1	1	1	1	1	2	5	6	8	15	11	9	13	8	2	4	
Gulspurv	15	14	11	11	20	11	5	6	8	15	11	9	13	8	2	4	
Sävsparv																	

bra blåhakemiljö. Kim Lill har berättat att blåhakar förekommer i stort antal på Lisjöviken. Nämnas kan dock att vid Kvismaren i Närke är utvecklingen för ringmärkta blåhakar densamma som vid Lisjöviken.

Törnskata: 8 individer fångades i år, detta tyder på att törnskatorna haft en bättre år igen. Den mycket torra och varma sommaren, med riklig tillgång på humlor (törnskatans favoritföda) återspeglas i våra ringmärkta törnskator. De flesta år ser vi överhuvudtaget inte till någon törnskata i området.

Talltita: Fåglar som normalt är "stann-fåglar" men som vissa år företar flyttningar är mycket intressanta. Vi fångade i år 15 talltitor i viken, det har inte inträffat någon gång tidigare. Orsaken till varför talltitorna lämnat skogen och begivit sig ut på flyttning är okänd. 4 av talltitorna kontrollerades några dagar efter att de ringmärktes. Titorna kontrollerades efter 13, 10, 3 och 2 dagar och inte i något fall kunde vi notera någon stor viktförändring hos fåglarna.

Blåmes: Den mes som brukar företa stora utflyttningar vissa år. 26 blåmesar ringmärktes i år, 1996 som var ett stort blåmesår ringmärktes 43 ex. Sista dagarna vi ringmärkte i viken sågs stora flockar av blåmesar (även svartmesar ingick i flockarna). Det blåste nordlig vind dessa dagar, vilket gjorde att mesarna sträckte på höjd över viken, mot söder. Antalet ringmärkta blåmesar i viken är totalt få. Inget återfynd föreligger på någon fågel som flyttat vidare från viken, däremot har vi kontroller på fåglar mellan åren.

Blåmes

och 1995 214 ex. Liksom tidigare år dominerade gamla fåglar fram till skiftet juli/augusti, efter den 2/8 ringmärktes nästan enbart ungfåglar. En gammal fågel (riktig eftersläntare) ringmärktes så sent som 24/8. Rörsångaren är för framgångsrik häckning beroende av riklig bladlustilgång i vassen. Det kan vara en orsak till det låga antalet rörsångare i år. Märkligt nog kontrollerar vi sällan rörsångare som vi tidigare år märkt i viken. I år fick vi glädjande nog tre kontroller, samtliga märktes som ungfåglar den 1/8-94, 31/7-95 och 31/7-96.

Blåhake: De senaste åren har antalet ringmärkta blåhakar hela tiden sjunkit, orsaken kan vara en kombination av flera lokala faktorer. Att viken växer igen allmer för varje säsong kan vara negativt för blåhaken. Det intilliggande Lisjöviken hyser en miljö med mycket öppna dyområden och däremellan höga gräs och örter, en

Tack till medhjälparna

1985 startade vi i Naturklubben ringmärkningsverksamheten vid Lisjöviken. Vi har nu genomfört 13 säsonger och samlat på oss ett stort och mycket spännande material. Bl a finns ett stort antal fynd på fåglar ringmärkta i Lisjöviken som kontrollerats eller hittats på andra platser i Sverige, Europa, Afrika och Asien.

Ringmärkningen vid Lisjöviken brukar tilldras sig intresse. Flera personer bosatta i Lisjöviken har besökt oss och tittat på fåglarna och verksamheten. En studiecirkelgrupp från Hallstahammar besökte oss också under en morgon.

Utan flera intresserade personer skulle den här typen av verksamhet inte gå att genomföra. Tack till er som trotsade tidiga myggnika morgnar i blöta busk- och gräsmarker, kämpande, för att dra ert strå till stacken när det gäller att öka kunskapen kring fåglarnas flyttning och Lisjövikens värdesomröstlok. Stefan Johansson (ass. ringmärkare), Greta Larsson, Per Eriksson, Thomas Norrman, Niclas Andersson, Jan Österberg och Peter Österberg.

Tack också till Dag Edeen vid Lisjöviken för att vi fick gå ut och utföra våra studier.

Vinterfågelräkningen 1996-97

Text och teckningar: Sören Larsson

Fågelskådare i hela landet räknade fåglar i 370 rutter under jul/nyårshelgen 1996/97. 10 st av dessa rutter räknades i Surahammars kommun, det visar att vi hjälper till på ett bra sätt med denna viktiga bevakning av fågelfaunan.

En rutt betyder att man genomför räkning på 20 st platser utefter en slinga. På varje plats räknar man exakt i 5 minuter, alla fåglar man ser och hör. En rutt brukar ta ungefär 4 - 5 timmar att genomföra. Under senaste jul/nyårshelgen genomför-

de vi tillsammans mellan 40-50 timmar i fält för att samla in kvalitativ information om fågellivet i Surahammars kommun. Effektiv fågelräkning under 16 tim och 40 min gav endast 1557 fåglar fördelade på 37 arter. När man jämför resultatet med tidigare år, visar det att det var ett föga imponerande fågelliv i trakten denna vintern. Orsaken står främst att finna i tillgången på föda t ex bristen på bär, speciellt rönnbär. Däremot var tillgången på gran och tallkottar god, det visar också den